

בעקבות המכבים בגוש עציון - קרב בית זכריה

אריק הרזהב

אלון-שבות. מעט אחרי הצומת נתגלתה אבן מיל רומית, ועליה סימני המיל ה-12 בדרך מירושלים לחברון. אנו מתקדמים ומגיעים לכביש המוביל מאלון-שבות לראש-צורים. נפנה דרומה לכיוון אלון-שבות, ולאחר כארבע מאות מטרים נגיע אל האלון הבודד, סמלו של גוש-עציון. מכאן נשקיף דרומה אל עמק ברכה, שלמרגלות כפר-עציון והבסיס הצבאי, שם חנו הצבאות הסלווקים על פיליהם הרבים. הם נעו צפונה, לעבר גבעת העץ של ימינו, ובדרך התלקחה המערכה הקרויה קרב בית-זכריה, שנסתיימה בתבוסה של יהודה.

תאור קרב בית זכריה

מתוך: ז.ת. ארליך, "קרב בית זכריה", גבורת בית חשמונאי, עמ' 59.

צבא יהודה
צבא ליזיאס

שלב א' - ליזיאס חונה בבית-צור.
שלב ב' - ליזיאס תוקף בבית-זכריה, יהודה נסוג להרי גופנה.

ציוד: מים, נעלי הליכה, כובע, בגדים חמים.
מרפאות: באלון-שבות ובכפר-עציון.
יעוץ: בית-ספר שדה כפר-עציון, טל. 02-9935133.

אריק הרזהב - מנהל בית ספר שדה כפר עציון.

נקודת המוצא של הסיור - ביישוב נווה-דניאל שמצפון לכפר עציון, משם נוף מרהיב לכל עבר. ממזרח - ההרודיון ומדבר יהודה. מצפון-מזרח - בית-לחם וירושלים. מצפון - הרי ירושלים, וממערב - מורדות הרי-חברון, ביתר ושפלת יהודה. פנינו דרומה אל דרך האבות. נלך, כיהודה המכבי בשעתו בשנת 162 לפנה"ס, בדרך העתיקה מעל נחל נעמנים - מהיובלים העליים של נחל האלה. יהודה הגיע לכאן כדי להתמודד עם צבאו העצום של ליזיאס, עוצר המלוכה, לאחר שטיהר את המקדש בחנוכה והתבסס בירושלים.

ליזיאס לא מוותר בקלות, ותוקף שוב מדרום, והפעם הצליח לכבוש את בית-צור, העיר המרכזית השולטת על הגישה לצפון הרי-חברון, ולהתקדם צפונה.

כאן, בלב איזור הגוש מתקדמים שני היריבים בראש צבאותיהם בדרכם להתנגשות הדמים. תוך כדי הליכה נתבונן מזרחה ונראה את קיבוץ ראש-צורים ואת חורבת זכריה. בשלוחה זו נערך יהודה המכבי לקראת הקרב, וכאן אף שכן בעבר הכפר בית זכריה (הנזכר גם במפת מידבא מהמאה ה-5).

אנו בשולי ג'בל ח'בון, הוא אתר ארכיאולוגי מתקופת הברונזה. כק"מ אחד אחרי הפניה לשביל, נעבור מעל שומרה ובור מים בחצרה, ובעוד מאתיים מטרים נגיע לצומת שבילים.

חמישים מטרים לפני הצומת נבחין משמאלנו בשלט עץ, שיכוון אותנו למקווה טהרה מימי בית-שני. בתקופת בית-שני, בזמן שלטון היוונים והרומאים, היו העולים-לרגל לבית-המקדש משתמשים בדרכים סלולות, שנבנו על ידי השלטון, ובדרכם היו טובלים במקוואות בכדי להיטהר לפני כניסתם לבית-המקדש. ייתכן, והמקווה המפואר הנמצא כאן היה חלק ממערך הטבילה לעולי-הרגל. אנו נתרשם מהמקווה הנאה ומשני הפתחים המסותתים - פתח לטובלים היורדים ופתח לטובלים העולים, על פי המשנה במסכת שקלים (ח.ב.): "כל הכלים הנמצאים בירושלים, דרך ירידה לבית הטבילה - טמאין, דרך עליה טהורין" (דרך ירידה = עדיין לא הוטבלו הכלים ולכן טמאין אם נמצאו שם). במקווה זה, אכן, נמצאו על מדרותיו שברי כל זכוכית!

נמשיך אל צומת השבילים ונתעקל מזרחה, לכיוון